

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Réti-tavak környéke

Utoljára módosítva: 2013-08-19 12:49:55

Megye: Komárom-Esztergom

Községhatár: Tata

A terület kiterjedése: 135.6548 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1992

GPS koordináták:

Felmérést végző személy(ek) neve: Musicz László

E-mail címe(k): fabalis@gmail.com

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A terület több ponton is megközelíthető. A Fényes fasor felől a Honvédség nőtlen tiszti szállója és a Fényes lakópark közötti földútról. A tórendszer leginkább az Új útról nyíló földutakon érhető el, melyek egyike a Jávorka Sándor Szakközépiskola és a Megyei Növényvédelmi Állomás között vezet a tavakhoz. A másik ilyen út a Fényes fasor és Új út kereszteződéséhez közeli egykori szolgálati halászháznál kezdődik. Az innen vezető töltés egyik felén a Csever-árok folyik, másik oldalán már a tavak kezdődnek. A kocsit illik letenni a halászháznál és gyalogosan körbejárható a terület nagy része. Ugyancsak megközelíthető a terület a Tata-Naszály közútról, ahonnan a tórendszer 8-as tavára jó rálátás nyílik. Az innen való megközelítés magántulajdonú legelőkön, kaszálókon át lehetséges.

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.):

A Réti-halastavakat az egykori Eszterházy uradalom alakította ki 1890-ben Tata határában, az egykor langyos források járta vizenyős rétek, mocsarak területén. A mintegy 65 hektáros síkvidéki, körtöltéses tórendszer részét képezi annak az Által-ér völgyében húzódó nemzetközi jelentőségű madárvonulási útvonalnak, vizes élőhely láncolatnak, amelynek legrangosabb tagja a tatai Öreg-tó (kb. 1 km-re a Réti-tavaktól) és a Ferencmajori-halastórendszer (mintegy 3 km-re a Réti-tavaktól). A város határában való elhelyezkedése révén és kisebb nagyságából adódóan nem képvisel olyan madártani értéket, mint a közeli nagyobb tavak, de változatos adottságú és méltó tagja 2006 óta a Tatai tavak Ramsari területnek. A Réti-halastavak ugyan „mindössze” 120 éves múlttal bír, de az ökológiai gyökerek évezredekre nyúlnak vissza, hiszen itt az Öreg-tó és a Duna között a pleisztocén kortól a XVIII. század közepéig egy hatalmas, több ezer hektáros mocsárvilág húzódott. A Mikoviny Sámuel nevével fémjelzett XVIII. századi Tata környéki mocsárlecsapolások eredményeként a város határában ma szántók, legelők és szabályozott vizek húzódnak. Az egykori források ugyan ma jórészt a Réti-halastavak környékén található (Tata városában és a szomszédos Fényes-fürdőn), de a fejlesztési elképzelések szerint a tórendszer vízellátásában hamarosan ismét kulcs szerepük lehet az ismét fakadó tatai forrásoknak. A tavak közvetlen szomszédságában található az egykor nagyhírű Feneketlen-tó, amely a Fényes körüli rétek legnagyobb ilyen jellegű forrástava volt egykor. Mélysége Fényes Elek 1848-as írása szerint mintegy 18-20 méter volt. A kicsiny felületű - kb. 15 méter átmérőjű - tó mikrofaunája még az 1970-es években is meglepően gazdag volt. Az árvalányhajjal, kosborokkal tarkított rét

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

egyik legszebb aspektusa az ősz, amikor az őszi kikericsek tömegesen virítanak a legelőn. A vízenyős rét számos ragadozó madár (pl. vörös vércse, kígyászölyv, kabasólyom, rétisas) kedvelt táplálkozóhelye. A védett terület sajátossága, hogy maguk a halastavak egészen a közelmúltig nem álltak védelem alatt, csupán a körülöttük elterülő nádasok, legelők, mocsarak, mocsárrétek és égeres láperdők. A tavakat 2012-ben nyilvánította védetté az önkormányzat. A halastavak kisebb volumenű fenntartó jellegű kotrására az elmúlt fél évszázadban kétszer is sor került, de a természetes feltöltődési folyamatot mindez csak lassítani volt képes, sőt az elmúlt évtizedben igen felgyorsult a tórendszer előregedése. A tórendszer legnagyobb része évek óta szárazon áll, jelentős mennyiségű iszap eltávolításáról kell gondoskodni, valamint helyreállítani a tavakat tápláló csatornát. A 8-as tóegység egykori hatalmas ősnádasait egyre inkább a gyékény váltja fel, ami ökológiai szempontból nem kívánatos folyamat. A botanikai-zoológiai megfigyelések arról tanúskodnak, hogy e terület természetvédelmi jelentősége egyre csökken és bár még mindig számottevő természeti értékek (leginkább madárvilág) figyelhető meg, a Ramsari Egyezmény révén néhány éve kapott kitüntető cím sokkal inkább a tórendszer múltjának és a benne rejlő lehetőségeknek szól, mint a jelenlegi szerepének. Az önkormányzat a 8-as tó helyreállításának terveit már elkészítette, így (sikeres pályázat és helyreállítás esetén) a Réti-halastavak ismét a térség egyik legjelentősebb madárélőhelyévé válhat. A védett terület legnagyobb értékét azonban nem is a madárvilág adja, hanem annak ténye, hogy itt (a tavaktól keletre) található a fokozottan védett nagy aggófű (*Senecio umbrosus*) legnagyobb – többszáz tőből álló – magyarországi állománya. E ritka, a Kárpát-medencében is csupán néhány termőhellyel rendelkező, júliusban virágzó növényfajnak mindössze két populációja található hazánkban. A Tapolcai-medencében sokkal kisebb állomány él, így alapvetően a tatai populáción múlik a faj hazai fennmaradása. Márpedig az itteni állomány is évről-évre zsugorodik egy nemrég épült lakópark szorításában, miként a szomszédos Fényes-fürdőn is már csak néhány tő él. Az újjáéledő tatai karsztforrások környezetében egyre jobb vizes élőhelyek alakulnak ki, megjelentek az egykori ingólápok és ez kedvez az egykor sokkal gazdagabb növényvilágnak is. Sorra jelennek meg az égerlápokon és mocsárréteken egykor kipusztultnak hitt fajok és ez bizakodással tölthet el a nagy aggófű fennmaradását illetően is.

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

Sajnos maguk a halastavak erősen leromlott állapotba kerültek az elmúlt években, ezért élőhelyrekonstrukció szükséges (ilyen előkészület folyamatban is van az önkormányzati tulajdonú 8-as tó esetében). A terület mind tájképileg értékes, mind pedig a védett és fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyeként.

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

12 % Erdő

31 % Gyep

2 % Cserjés

48 % Vizes terület

7 % Egyéb

szántó

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyeterkep.hu/?q=magyar/node/45>):
BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaik, álló- és folyóvizek partjánál B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások D34 – Mocsárrétek D5 - Patakparti és lápi magaskórósok H34 – Féliszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdőssztyeprétek I1 – Nedves felszínnek természetes pionír növényzete J5 – Égerligetek OA – Jellegtelen fátlan vizes élőhely OB – Jellegtelen üde gyepek OC – Jellegtelen száraz-féliszáraz gyepek RB – Óshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket): Kaszálás, Legeltetés, Nádaratás,
Egyéb típus:
Jellemzőik, intenzitás:

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Igen
Felmérés, Özönnövények irtása, Kaszálás, Rekonstrukció
Egyéb típus:

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özönfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Kevés

Selyemkóró: Nincs

Parlagfű: Kevés

Magas/kanadai aranyvessző: Sok

Japánkeserűfű: Kevés

Gyalogakác: Kevés

Bálványfa ("ecetfa"): Kevés

Keskenylevelű ezüstfa: Kevés

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg):

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Nem

Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

mocsárrétek, legelők, nádasok, égeres láperdők, láprétek

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Igen

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? - A terület egy része a Fényes-fürdőn és környékén kijelölt ex lege lápterületnek is része. A terület teljes egészében része a Tatai-tavak Ramsari Területnek is. Közvetlenül szomszédos a tatai Fényes-fürdő TT-vel és a tatai Fényes-patak menti rétek TT-vel.

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Igen

Darabszám: 1

Állapotuk: felújítandó

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: 1 db

Vadettető: 0 db

Szóró: 1 db

Egyéb (név és db):

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámat kell megadni)

fokozottan védett: nagy aggófű (*Senecio umbrosus*) 1000 tő Védett: árokvirág (*Samolus valerandi*) 10-100, fekete ribiszke (*Ribes nigrum*) 1-10, gyíkpohár (*Blackstonia acuminata*) 1-10, budai imola (*Centaurea sadleriana*) 10-100, mocsári csorbóka (*Sonchus palustris*) 1000 tő. Az utóbbi években nem bizonyított az előfordulása: hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), fehér madársisak (*Cephalanthera damasonium*)

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állománynagyságot kell megadni)

Halak: A halastavak illetve a környező vízfolyások (Csever-árok, Fényes-patak) hajdani gazdag (az 1960-as években 30 fajból álló) halfaunája napjainkra jelentősen elszegényedett. Ma már csak elvétve lehet találkozni réti csíkkal, kövi csíkkal és vágó csíkkal, de a lápi póc és több fokozottan védett faj már kipusztult. Madarak: Fokozottan védett fészkelők: bölömbika (*Botaurus stellaris*): 0-1 pár, törpegém (*Ixobrychus minutus*): 2-3 pár, cigányréce (*Aythya nyroca*): 0-1 pár, piros lábú cankó (*Tringa totanus*) 0-1 pár Védett fészkelők: kis vöcsök, búbos vöcsök, barátréce, nyári lúd, fekete harkály, tövisszúró gébics, vörös vércse, egerészölyv, berki tücsökmadár Fokozottan védett átvonulók: rétisas, parlagi sas, kígyászölyv, kis kócsag, kis kárókatona, nagy kócsag, fekete gólya, gulipán, kormos szerkő. Védett átvonulók száma meghaladja a 200 fajt. Emlősök: Fokozottan védett: vidra (*Lutra lutra*): 1-2 pár, hód (*Castor fiber*) csak kóborlóként 1-1 pd.

5. Egyéb észrevétel